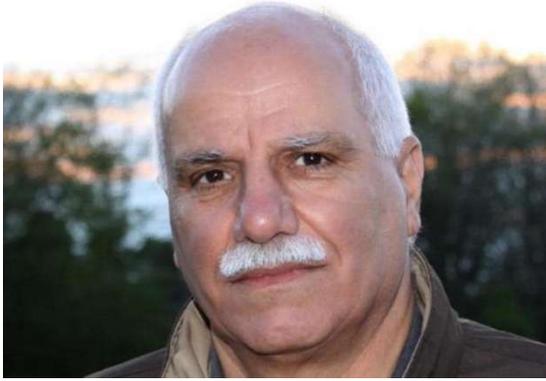

مەرگ يان ژيان؟!

مرۆف تا ئیستا جگه له لایه نی بیۆلۆژی، هیچ ولامیکی گشتگیری بۆ پرسیاری ژيان و مەرگ پهیدا نه کردوه. ههركهس ولامی خۆی ههیه، ئهوه سهرحهم بیرمهندان و فیلسوفان و ئایینباوهران دهگرتتهوه. ههركهس به پێی تیروانیی خۆی له ئینسان، ژيان و مەرگ دهروانی و چۆنیهتی ژيانی خۆی دیاری دهکات.

بۆ کهسێکی وهک من که له تهمه نی پینجسالانهوه، رووبهرووی مەرگی هاوتهمه ن و ههوال و خزمی خۆم بووم و له تهمه نی شازدهسالانهوه بهردهوام نزیکتیرین نازیزانم دوور له دوا دیدار له دهست داوه و گهلێک رهفیع و دۆستی نزیک و هاوکارم له حکومهتی ئیسلامی ئێراندا کوژراون، ده بی مەرگی نازیزان و دۆست له چه شنی سیروس مانای چ بێت؟!

کهک من ئهوه فهیله سووفانهی که ژيان له فۆرم و ناوهروکی تایبه تدا دهبیننهوه. کهسانیکي وهک "دیوگنیس" پشت له ههموو سهروهت و سامان و جینگه و پینگه ی کۆمه لایه تی و زانستی خۆیان دهکهن و ژيان له ناو سروشتی دوور له دهستکرددا، هه لده بژین. ئه و کاته ی ئه سه کهنده ری مه زن له که لاهه کهیدا سهردانی دهکات و لێی دهپرسی "چ داخوازییه کت له من ههیه؟"، ده بیژی "داوام ئه وهیه بهر خۆره کهک لێ بهرده ی!" ئه وه هه مان ئه سه کهنده ره که به شیکي زۆری ئوروپا و ئاسیای خستبووه ژیر پێ و ده سه لاتی خۆی. کهسانی وهک سوقرات و گاليله، که ژيانان له پارێزگاری له راستیدا دیتبووه و مەرگیان وهک سه لماندنی راستی بیروباوهریان دهزانی، ژيانان به مەرگ واته ژيانی هه تاهه تایی گۆریه وه. وهک ههلاج و قازی که مەرگیان له پارێزگاری له ماف و نازادی و سه لماندنی بیروباوهریاندا دیتبووه.

سورین کیرکه گاد تیگه بیشتنه که ی له سه ر "په یادکردنی ریگی حه قیقه ت" بوو، حه قیقه تی ئینسان، ژيان. ئه و و کهسانی وهک کافکا، نیچه، شوپینهاوه ر به تیگه یشتن له مەرگ ده ژيان و ده یانزانی ئه و که سانه ی مەرگ له ژيانی رۆژانه دا ده بین "نازاد ده ژین"، نازاد له هه ر چه شنه گریدانیکی فریوده رانه ی ژيان و ئینسان.

به باوه ری من، ژيان له مێشکه وه ده ست پنده کات. ئینسانبوون، ئه وین، خۆشه ویستی، چێژه رگرتن، نازارکێشان، نازادی، سه ره به ستی، هیوا، ساخی هه مووی لێره وه ده ست پنده کات. تا ئه و کاته ی مێشک ده ژی، ئینسانی پێ ده ست و لاق و گو ی و چا و ده توانی بژی، به لام کام ژيان؟ ژيانی ئۆبیه کتیف یان سو بیکتیف؟ یان هه ر کیان؟

نزیک چل سال پێش له ته ک سیروس و دۆسته که ی، که سیکي هاوته مه نی به ناوی عه موئو غلی ئاشنا بووم. به کیان له دایکبووی ته ورێز و ئه وی دی له دایکبووی کرماشان. دوو شار که بۆ من له دوو شاری ئاوالدوانه ی کوردستانی پێش زاین ده چوون. دوو شاری کۆن که به قوولایی له یه ک گریدراون به پێ ئه وه ی زۆر له ئیمه بزاین. گه ره که کانی ئه و دوو شاره و دانیشتووانی هینده له یه ک ده چن، که ده بنه پرسیار. ئه وه ش که ئه م دوو شاره به ریگا دوور له یه ک، بۆچی هینده له گه ل یه ک تیگه لاون و بۆچی هینده خزمایه تیان له گه ل یه ک هه یه و بۆچی سیمای ژن و پیاوه کانیان هینده له یه ک ده چن، به رده وام پرسیار بووه، به تایبه ت بۆ من که له ده بیرستان له ته ورێز به کوردی کرماشان ده ناسرام.

دۆستایه تی له ته ک سیروس و عه موئو غلی که سیمای وه ک یه کیان هه بوو، هه رکیان زیندانی سیاسی رژی می شا و نه یاری رژی می ئیسلامی بوون و هه رکیان خۆیان له شاری کۆن دیتبووه، شارێک که زۆر له گه ره که کۆنه کانی له گه ره که کۆنه کانی کرماشان و ته ورێز ده چی، بۆ من و هاوسابوون له گه ل یه ک له وان، کورد گوته نی "ئه یامیکي زێین" بوو.

سیروس ئینسان بوو، نازادبیر، کراوه، هینمن و له سه رخۆ. سیمای سیروس خه می لنده باری که قه ت نه یدرکاند، به بیر و جه سه ته، مرۆفیکي کۆمه لایه تی و خه مره وێن بوو. دوا جار به یه که وه سهردانی دۆستیکي هاوشارییمان کرد که خۆی دوکتور،

بەلەم تووشى نەخۆشى سەرەتان بېو، مروفىكى ئازادىخواز كە كاتى ژيانى لەم دىو و ئەو دىوى كوردستان لە گەل پارتىزان و پېشمەرگە دەرباز كردبوو و لە ئالمانىش خەمخۆرى ھاوولتتايى بوو. سىروس بەو دىدارە زۆر چووه ناو خۆبەو.

سىروس بە ئارامى دەژىيا و ئەھلى ھەلا و ھەنگامە و نان بەقەرزىدان نەبوو. فېركار و موعەلىمى فېرگەكانى كرماشان شەو ھەتا بەيانى تاكسى لىدەخورى و بەر لەوھى بچىتەوھە مال، ھەموو رۆژى بەيانان دەھاتە دىدارى من لە نەخۆشخانەى شارى كۆلن، ئەو كاتەى كەلاكى برىندارم لە دەۆكەوھە گەراندرابووه كلينكى زانستگى كۆلن. سىروس گەلىك نەپنى واى لە ژياندا بوو كە منداڵەكان و دۆست و ئاشنا ئاگادارى نەبوون.

ئىستا بە پانتاى جىھان مروف لە سەردەمى ساردوسرىدا دەژىي. پىوھەندىبەكان زۆر بە مادى و ئۆبىھەكتىف و سەرسەرىي و سۆسىال مېدىياى و رووكەشى و مەزىندەبىن، ھەتا قوول و پشنتەستوور بە تىگەىشتى قوول و پاىبەندبوون بە پرىنسىپ، ھەربۆيە لە دەستدانى كەسانى وەك سىروس، يان دوكتور فىروزى فەروخ كە ژيانى بۆ سەربەستى و ئازادى نەتەوھەكەى تىپەر بوو، خەسارىكى گەورەبە بۆ كۆمەلگەى كورد بە گشتى و كۆمەلگەى سىياسى كوردستان.

برايم فەرشى

سى رىبەندان ۲۰۲۵